

AKCIONI PLAN

ZA

USPOSTAVLJANJE I RAZVOJ

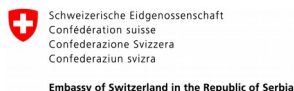
PARKA AGROBIODIVERZITETA

na teritoriji opštine Dimitrovgrad/Caribrod

- Nacrt

Dimitrovgrad, 30.09.2023. godine

Dokument je izrađen u okviru projekta "Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme" koji sprovodi Forum za održivi razvoj i udruženje Emblema, uz finansijsku podršku Evropske unije i Vlade Švajcarske. Ovaj projekat je deo šire inicijative „EU za Zelenu agendu u Srbiji“, koju, uz tehničku i finansijsku podršku Evropske unije i u partnerstvu sa Ministarstvom zaštite životne sredine, sprovodi UNDP, a u saradnji sa Ambasadom Švedske i Evropskom investicionom bankom (EIB), uz dodatna finansijska sredstva koja su obezbedile vlade Švedske, Švajcarske i Srbije.

SADRŽAJ

1. Uvod

2. Agrobiodiverzitet – značenje

3. Pravna osnova

4. Istorijat organizovanog uzgoja autohtonih rasa na teritoriji opštine Dimitrovgrad

5. Agrobiodiverzitet na teritoriji opštine Dimitrovgrad

6. Akcioni plan

7. Prilozi

Prilog 1 Deklaracija o proglašenju Parka agrobiodiverziteta na teritoriji Opštine Dimitrovgrad;

Prilog 2 Brojno stanje genetičkih resursa na teritoriji R.Srbije ;

Prilog 3 Nacrt programa tematske promo ture “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine”;

Prilog 4 Nacrt programa tematske promo ture “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine”, na bugarskom jeziku;

Prilog 5 Nacrt saopštenja za medije povodom organizacije tematske promotivne ture “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine – Park agrobiodiverziteta”u 2023.g;

Prilog 6 Akcioni plan

1. Uvod

Cilj dokumenta “Uspostavljanje i razvoj Parka agrobiodiverziteta Dimitrovgrad/Caribrod” je da obezbedi stavljanje u funkciju Parka agrobiodiverziteta kao teritorije i sredstva za očuvanje i održivo korišćenje životinjskih i biljnih genetičkih resursa na teritoriji opštine Dimitrovgrad/Caribrod.

Park agrobiodiverziteta je proglašen 2012. godine od strane Skupštine opštine Dimitrovgrad, ali od tada do 2023. godine nije bilo konkretnijih aktivnosti na sprovođenju ove odluke u delo.

Park agrobiodiverziteta je osmišljen kao funkcionalna mreža sačinjena od odgajivača i gazdinstava kao direktnih držaoca genetičkih resursa potpomognuta od strane lokalne samouprave, institucija i zainteresovane javnosti.

Ovaj dokument je izrađen u okviru projekta “Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme” koji sprovodi Forum za održivi razvoj i udruženje Emblema, uz finansijsku podršku Evropske unije i Vlade Švajcarske. Ovaj projekat je deo šire inicijative „EU za Zelenu agendu u Srbiji“, koju, uz tehničku i finansijsku podršku Evropske unije i u partnerstvu sa Ministarstvom zaštite životne sredine, sprovodi UNDP, a u saradnji sa Ambasadom Švedske i Evropskom investicionom bankom (EIB), uz dodatna finansijska sredstva koja su obezbedile vlade Švedske, Švajcarske i Srbije.

2. Agrobiodiverzitet - značenje

Agrobiodiverzitet je deo opšte biološke raznovrsnosti i obuhvata životinje, biljke i mikroorganizme koji se direktno ili indirektno koriste u poljoprivredi i proizvodnji hrane, vlakana, goriva, lekova. Rezultat je međusobnog uticaja životne sredine, genetičkih resursa i proizvodnih sistema i praksi koje čovek sprovodi od trenutka kada je hiljadama godina unazad počeo da se bavi poljoprivredom.

Agrobiodiverzitet počinje od genetske raznovrsnosti sojeva bakterija i gljivica koje se koriste naprimer u proizvodnji kiselog mleka, sireva, preko sorti biljaka, rasa domaćih životinja pa sve do raznovrsnosti predela koje je čovek oblikovao obradom zemljišta ili napasanjem životinja.

Opstanak autohtonih rasa domaćih životinja je važan zbog njihovih dragocenih gena koji im omogućavaju povećanu otpornost na bolesti i nepovoljne uslove uzgoja u odnosu na druge tzv.industrijske i komercijalne rase. Autohtone rase se bolje adaptiraju na klimatske promene kojima smo izloženi i bolje iskorišćavaju planinske pašnjake. One su deo našeg kulturnog nasleđa, ali i važan ekološki činilac u održavanju prirodnih predela.

3. Pravna osnova

Skupština opštine Dimitrovgrad donela je 13.novembra 2012. godine deklaraciju o proglašenju Parka agrobiodiverziteta na teritoriji cele opštine (Prilog 1). U tekstu deklaracije, kao osnov za donošenje tog akta, tada je navedena činjenica da je “područje Opštine Dimitrovgrad jedan od najznačajnijih regionalnih centara in-situ očuvanja genetičkih resursa sa preko 20 autohtonih rasa domaćih životinja i značajnim brojem autohtonih sorti gajenih biljaka i specifičnih tradicionalnih poljoprivrednih praksi i agro ekosistema”, kao i Ugovor o uspostavljanju Nastavne baze za planinsko stočarstvo u selu Gornji Krivodol između Opštine

Dimitrovgrad i Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu.

Deklaracija se poziva na značaj očuvanja već zaštićenih prirodnih dobara na teritoriji Opštine Dimitrovgrad (Park prirode „Stara planina“, Specijalni rezervat prirode područje reke Jerme, Spomenik prirode Petrlaška pećina) i ulogu genetičkih resursa u održavanje navedenih prirodnih dobara.

Navodi se i to da su uzeta u obzir Osnovna načela očuvanja biodiverziteta navedena u Strategiji za biološku raznovrsnost Republike Srbije za period 2011. do 2018. godine (Sl.Glasnik RS br.13/2011), a posebno Načelo integralnosti koje između ostalog organima jedinica lokalne samouprave daje pravo da promovišu i pomažu integraciju zaštite i unapređivanja biodiverziteta u sve sektorske politike - sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, kao i finansiranjem zaštite biodiverziteta kroz podsticajne i druge mere.

Opština Dimitrovgrad je donošenjem Deklaracije o proglašenju Parka agrobiodiverziteta na teritoriji Opštine Dimitrovgrad 2012. godine, preuzela sledeće obaveze:

1. Mere i aktivnosti Opštine Dimitrovgrad u oblasti poljoprivrede sadržaće između ostalog, specifične mere podrške očuvanju i održivom korišćenju genetičkih resursa.
2. Oznaka „Parka agrobiodiverziteta“ biće istaknuta u odgovarajućem promotivnom materijalu Opštine, kao i putnoj signalizaciji, a u cilju upoznavanja posetioca ovog područja sa određenjem Opštine Dimitrovgrad da pomogne očuvanje i održivo korišćenje genetičkih resursa.
3. Biće uspostavljena aktivna saradnja sa državnim institucijama i međunarodnim organizacijama, obrazovno – naučnim institucijama i udruženjima građana u oblasti očuvanja genetičkih resursa, kao i sa susednim opštinama i članovima Euroregiona „Stara planina“ i „Nišava“ s ciljem podrške očuvanju i održivom korišćenju genetičkih resursa.
4. Intenziviraće se postojeće promotivne aktivnosti koje imaju za cilj podizanje svesti javnosti o važnosti očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa, pre svega organizovanjem tradicionalnog Sajma agrobiodiverziteta i seoskog nasleđa kao i pokretanjem drugih aktivnosti koje mogu povećati interesovanje javnosti za očuvanje i održivo korišćenje genetičkih resursa.

Očuvanje genetičkih resursa reguliše Zakon o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Sl. glasnik RS", br. 10/2013, 142/2014, 103/2015, 101/2016 i 35/2023), Pravilnik o podsticajima za očuvanje životinjskih genetičkih resursa ("Sl. glasnik RS", br. 83/2013, 35/2015, 28/2016, 44/2018 - dr. zakon, 104/2018 i 16/2021) i Pravilnik o Listi genetskih rezervi domaćih životinja, načinu očuvanja genetskih rezervi domaćih životinja, kao i o Listi autohtonih rasa domaćih životinja i ugroženih autohtonih rasa ("Sl. glasnik RS", br. 41/09, 93/12 и 14/16). Zakon o stočarstvu ("Sl. glasnik RS", br. 41/2009, 93/2012 i 14/2016) određuje da se očuvanje biološke raznovrsnosti u stočarstvu izvodi u skladu sa Programom očuvanja biološke raznovrsnosti u stočarstvu. Taj program još uvek nije donet od strane ministra poljoprivrede, a njegovo donošenje je bilo predviđeno i Strategijom biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period 2011 do 2018. godine. Član 69 Zakona o stočarstvu glasi: "Autohtone rase domaćih životinja su pod posebnom brigom države".

4. Istorijat organizovanog uzgoja autohtonih rasa na teritoriji opštine Dimitrovgrad

Organizovani uzgoj autohtonih rasa na području Dimitrovgrada počeo je 2002. godine od strane Prirodnjačkog društva Natura Balkanika i uz podršku tadašnjeg Saveznog zavoda za biljne i animalne genetičke resurse, a kasnije i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede R.Srbije, SAVE Fondacije, GEF-a i Svetske banke.

2002. godine je u Dimitrovgrad dopremljena prva grupa domaćih brdskih konja iz Bosilegrada gde je prethodno bila izmeštena grupa konja sa Goča. Ubrzo je iz Mačvanskog Prnjavora u Dimitrovgrad dopremljeno 26 lasastih mangulica. Ove životinje su raspoređene na nekoliko gazdinstava širom teritorije opštine. Najveća grupa mangulica je predana Iliji Najdenovu i Franji Rebroviću u selu Vrapča.

2003. godine održan je i prvi Sajam balkanskog agrobiodiverziteta i seoskog nasleđa u organizaciji Regionalnog centra za životnu sredinu i Prirodnjačkog društva "Natura Balkanika". Ova manifestacija je održavana do 2016. godine kada je organizovan trinaesti po redu Sajam, a nakon toga je prekinuta. Sajam balkanskog agrobiodiverziteta je imao direktan uticaj na promociju rasa, odgajivača i proizvoda, kao i na povećanje interesovanja javnosti za očuvanjem ugroženih autohtonih rasa.

Poseban doprinos povećanju broja odgajivača autohtonih rasa imao je tzv. STAR projekat i njegova GEF komponenta koja je realizovana na Staroj planini od strane Svetske banke i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Ovaj projekat koji je završen 2013. godine, omogućio je podsticaje za nabavku životinja, prateće poljoprivredne mehanizacije i uređenje objekata za držanje životinja.

Promociji genetičkih resursa i Parka agrobiodiverziteta pomogla je i turistička promotivna manifestacija "Izgon buša na staroplaninske pašnjake" koja je održana 07.07.2012. i 13.07.2013. godine, kao i mnogobrojni medijski prilozi na nacionalnim i lokalnim elektronskim i štampanim medijima.

5. Agrobiodiverzitet na teritoriji opštine Dimitrovgrad

Tokom 2023. godine, na teritoriji opštine Dimitrovgrad, od kanjona reke Jerme na jugu, pa do grebena Stare planine na severu, registrovano je više od 20 gazdinstava koja uzgajaju ugrožene autohtone rase. Neke od njih su:

1. domaći brdski konj (13 odgajivača sa oko 300 registrovanih grla);
2. balkanski magarac (3 odgajivala sa oko 140 registrovanih grla);
3. domaći bivo (2 odgajivača, 10 grla);
4. buša (9 odgajivača sa oko 1000 grla);
5. pirotška pramenka (3 odgajivača, 235 grla);
6. karakačanska pramenka (3 odgajivača, 110 grla);
7. bardoka (2 odgajivača, 80 grla);
8. balkanska koza (2 odgajivača, 115 grla);
9. moravka
10. šarplaninac
11. karakačanski pas
12. domaća pčela karnika....

Pojedine rase, zbog malog broja preostalih životinja, imaju status kritično ugroženih.

Najkritičnije je stanje izvornog tipa pirotske ovce – pirotske pramenke čija je brojnost svedena na broj između 300 i 400 grla.

Brojno stanje genetičkih resursa na teritoriji R.Srbije (na dan 15.12.2022. godine) prikazano je u Prilogu 2. Poređenjem podataka te tabele sa brojnim stanjem autohtonih rasa na teritoriji opštine izdvaja se podatak da se na prostoru Dimitrovgrada nalazi više od 40% ukupne populacije goveda rase buša u Srbiji, kao i skoro 60% ukupne populacije pirotske pramenke. 27% ukupne populacije ovaca rase bardoka u Srbiji, registrovano je na teritoriji opštine Dimitrovgrad.

Tabela 1: Brojno stanje autohtonih rasa goveda, ovaca i koza na teritoriji opštine Dimitrovgrad (Izvor: STADO doo, 28.03.2023. godine)

GOVEDA		
Rasa	UKUPNO na dan 28.03.2023	od toga KPG sa HB
BUŠA	981 grlo svih kategorija	172
DOMAĆI BIVO	20	0
OVCE		
Pirotska pramenka	235	130
Karakačanska	110	50
Bardoka	80	50
Krivovirska	42	42
KOZE		
Balkanska koza	115	78

Identifikacija i inventarizacija biljnih genetičkih resursa je izostala i neophodno je pristupiti ovom zadatku što je moguće ranije kako bi se sačuvao i taj deo biološkog nasleđa.

6. Akcioni plan

6.1 Izrada sajta www.agrobio.rs

6.2 Promocija i upoznavanje javnosti sa Parkom agrobiodiverziteta -

6.2.1 Promotivne tematske ture za turističke vodiče i turističke agencije

6.2.2 Šetnja sa starim rasama;

6.2.3 Specijalizovane i opšte izložbe autohtonih rasa;

6.2.4 Definisanje, izrada i distribucija promotivnog materijala i video klipova/prezentacije za gazdinstva i Park agrobiodiverziteta ;

6.3 Postavljanje znakova i(ili) infotabli na prilazu gazdinstvima koja su deo mreže Parka agrobiodiverziteta;

6.4 Uspostavljanje koordinacionog mehanizma za Park agrobiodiverziteta – sekretarijata;

6.5 Pozicioniranje Parka agrobiodiverziteta u promo materijalu i Internet prezentaciji Turističke organizacije Dimitrovgrad i Opštine Dimitrovgrad

6.6 Identifikacija i inventarizacija biljnih genetičkih resursa

6.1 Izrada sajta www.agrobio.rs

Internet strana treba da sadrži sledeće kategorije:

- O Parku
- Gazdinstva
- Autohtone rase
- Foto (galerija);
- Video (galerija)
- O projektu;
- Vesti
- Kontakt

Ova prezentacija treba da omogućiti kako opšte predstavljanje koncepta Parka agrobiodiverziteta, tako i predstavljanje pojedinačnih gazdinstava, rasa koje uzgajaju, kao i njihove proizvode. Treba da bude uređen na način da privuče potencijalnog kupca da se odluči za proizvode autohtonih rasa ili turistu da ih obiđe i upozna se sa načinom držanja autohtonih rasa. Sajt www.agrobio.rs treba da bude povezan za zvaničnom Internet prezentacijom Opštine Dimitrovgrad i Turističke organizacije u Dimitrovgradu. Na Internet prezentaciji treba da budu prikazani linkovi ka objavljenim medijskim prilogima o genetičkim resursima u opštini Dimitrovgrad. Preporuka je da se na internet strani postave i poruke posetiocima sajta. Primer za poruke:

- upoznajte jedno od najvažnijih utočišta za očuvanje autohtonih rasa Srbije i balkana
- probajte njihove proizvode
- uživajte u prirodi i seoskom ambijentu od kanjona jerme do stare planine
- podržite očuvanje dragocenih gena ugroženih rasa

6.2 Promocija i upoznavanje javnosti sa Parkom agrobiodiverziteta -

- 6.2.1 Promotivne tematske ture za turističke vodiče i turističke agencije – organizovati ih povremeno, makar jednom u toku godine. Najbolji termin je na početku jesenjeg perioda, odnosno na kraju letnje turističke sezone, kako bi se Park agrobiodiverziteta našao u ponudi agencija za sledeću sezonu. Moguće je povezivanje ove manifestacije sa izgonom stada buša na pašnjake ili sa povratkom stada sa letnje ispaše ili ove aktivnosti iskoristiti za posebnu turističku manifestaciju po uzoru na slične turističke manifestacije / festivale u Austriji, Nemačkoj, Švajcarskoj (<https://www.myswitzerland.com/en/experiences/summer-autumn/autumn/cattle-descent-from-alpine-pastures/>) ili Italiji;
- 6.2.2 Manifestacija “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine” - ova manifestacija treba da poveća nivo interesovanja javnosti za autohtonim rasama i njihovim proizvodima. Učesnici manifestacije bi imali priliku da obiđu nekoliko gazdinstava koja drže autohtone rase na otvorenom prostoru (pašnjaku). Svako od uključenih gazdinstava bi upoznalo posetioce/goste sa rasama koje uzgajaju, načinom držanja, proizvodima koje daju i uslugama koje čine ekosistemu (održavanje planinskih pašnjaka kroz usporavanje procesa prirodne sukcesije travnjaka. Učesnici manifestacije će imati mogućnost da probaju proizvode autohtonih rasa. Idealno vreme za organizaciju je tokom letnjeg perioda dok su životinje na ispaši. Ciljne kategorije posetioca/učesnika manifestacije treba u početku da budu predstavnici turističkih agencija i vodiča iz Srbije i susedne

Bugarske, kao i predstavnici zainteresovanih strana (lokalna samouprava, PSSS. Institut za stočarstvo, selekcijske službe, ekološka i planinarska udruženja i udruženja stočara, obrazovne i naučne ustanove/). U cilju privlačenja pažnje javnosti i obezbeđenja masovnosti treba pripremiti odgovarajuća saopštenja i promotivne klipove u trajanju do 3 minuta kako bi potencijalni posetioci zainteresovali i kako bi mogli da se upoznaju sa predelom i programom koji ih očekuje. Primer programa i satnice manifestacije, kao i teksta saopštenja za medije (na srpskom i bugarskom jeziku) dati su u Prilogu 3;

6.2.3 Specijalizovane i opšte izložbe autohtonih rasa – treba da doprinesu povećanju interesovanja javnosti (a naročito odgajivača, potencijalnih hobi odgajivača i šire javnosti) za najugroženijim autohotnim rasama. Pirotka pramenka svakako treba da se postamtra kao jedna od najprioritetnijih. Treba razmotriti mogućnost organizovanja online/virtuelnih i digitalnih izložbi kako bi se izbegao rizik prenošenja zaraznih bolesti i značajno smanjio stepen stresa kod životinja (zbog transporta i sl);

6.2.4 Definisanje, izrada i distribucija promotivnog materijala;

6.3 Postavljanje znakova i(ili) infotabli

- na prilazu gazdinstvima koja su deo mreže Parka agrobiodiverziteta – preporuka je da budu izrađene od drveta (bagrem ili neka druga trajnija vrsta koja sporije truli) i da imaju mogućnost da se na platformi postavi manja ploča na kojoj će biti ispisano naziv gazdinstva, telefon i eventualno web adresa i logo gazdinstva. Obavezan sadržaj table bio bi logo Parka agrobiodiverziteta kao i link www.agrobio.rs. Važno je za početak definisati nekoliko pilot gazdinstava koja imaju dobar pristup, zadovoljavajuće uslove za držanje autohtonih rasa odnosno da poštuju principe dobrobiti životinja, ali i da imaju uslove i spremnost da se bave agro turizmom;

6.4 Uspostavljanje koordinacionog mehanizma za Park agrobiodiverziteta – sekretarijata – preporuka je da se do prvog kvartala uspostavi formalno ili neformalno telo koje će vršiti ulogu koordinacije mreže gazdinstava koja čine Park agrobiodiverziteta. Ovo radno telo treba da čine predstavnici odgajivača, odgajivačkih organizacija, Turističke organizacije Dimitrovgrad i Opštine Dimitrovgrad.

6.5. Izrada Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja znaka “Park agrobiodiverziteta” sa posebnim razradom uslova koje gazdinstvo treba da koristi kako

6.6 Pozicioniranje Parka agrobiodiverziteta u promo materijalu i Internet prezentaciji Turističke organizacije Dimitrovgrad i Opštine Dimitrovgrad

– uskladiti postojeće Internet prezentacije Opštine i Turističke organizacije kao i dalju izradu turističkog promo materijala sa tačkom 2. Deklaracije o proglašenju Parka agrobiodiverziteta: “Oznaka „Parka agrobiodiverziteta“ biće istaknuta u odgovarajućem promotivnom materijalu Opštine, kao i putnoj signalizaciji, a u cilju upoznavanja posetioca ovog područja sa određenjem Opštine Dimitrovgrad da pomogne očuvanje i održivo korišćenje genetičkih resursa.”

6.7 Identifikacija i inventarizacija biljnih genetičkih resursa

- Neophodno je uvrstiti i ovaj deo biološkog nasleđa u Park agrobiodiverziteta. Treba ciljati na voćnjake i bašte koji se održavaju i koji imaju reprezentativnu vrednost.

Prilog 1 Deklaracija o proglašenju Parka agrobiodiverziteta na teritoriji Opštine Dimitrovgrad

На основу члана 32. а у вези члана 20. став 1. тачка 9, 26 и 39 Закона о локалној самоуправи, („Сл. гласник РС“ 129/07) и члана 41. а у вези члана 15. став 1. тачка 10, 26 и 42 Статута општине Димитровград („Сл. Лист града Ниша“, бр. 79/08), члан 6. став 3. Закона о заштити природе (Сл. гласник РС бр.36/2009. и 88/2010), и у сагласности са Стратегијом за биолошку разноврсност Републике Србије за период 2011. до 2018. године („Сл. гласник РС“, бр.13/2011) Скупштина општине Димитровград на седници одржаној дана 13.11.2012. године донела је,

ДЕКЛАРАЦИЈУ О ПРОГЛАШЕЊУ ПАРКА АГРОБИОДИВЕРЗИТЕТА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ДИМИТРОВГРАД

I

Овим актом Скупштина општине Димитровград проглашава подручје општине Димитровград **ПАРКОМ АГРОБИОДИВЕРЗИТЕТА** и то на целој територији.

II

Обзиром да је Општина Димитровград један од најзначајнијих регионалних центара „in situ“ очувања генетичких ресурса са преко 20 аутохтоних раса домаћих животиња и значајним бројем аутохтоних сорти гајених биљака и специфичних традиционалних пољопривредних пракси и агро екосистема;

Уважавајући чињеницу да је Општина Димитровград потписник Уговора о успостављању Наставне базе за планинско сточарство у селу Горњи Криводол закључен са Факултетом ветеринарске медицине Универзитета у Београду;

Имајући у виду да Општина Димитровград даје посебан значај очувању већ заштићених природних добара, као и оних чија се формална заштита очекује на територији Општине Димитровград (Парк природе „Стара планина“, Специјални резерват природе подручје реке Јерме, Споменик природе Петрлашка пећина), као и улози генетичких ресурса у одржавању наведених природних добара;

Узимајући у обзир Основна начела очувања биодиверзитета наведених у Стратегији за биолошку разноврсност Републике Србије за период 2011. до 2018. године („Сл. гласник РС“, бр.13/2011) и наведено Начело интегралности, које између осталог органима јединица локалне самоуправе даје право да промовишу и помажу интеграцију заштите и унапређивања биодиверзитета у све секторске политике, спровођењем међусобно усаглашених планова и програма и применом прописа кроз систем дозвола, техничких и других стандарда и норматива, као и финансирањем заштите биодиверзитета кроз подстицајне и друге мере,

доношењем декларације о ПАРКУ АГРОБИОДИВЕРЗИТЕТА на својој територији, Општина Димитровград предузима следеће обавезе:

- Мере и активности Општине Димитровград у области пољопривреде садржаће, између осталог, специфичне мере подршке очувању и одрживом коришћењу генетичких ресурса;
- Ознака „Парк агробидиверзитета“ биће истакнута у одговарајућем промотивном материјалу Општине, као и у путној сигнализацији, а у циљу упознавања посетилаца овог подручја са одређењем Општине Димитровград да помогне очување и одрживо коришћење генетичких ресурса;
- Биће успостављена активна сарадња са државним институцијама и међународним организацијама, образовно – научним институцијама и удружењима грађана у области очувања генетичких ресурса, као и са суседним општинама и члановима Еурорегиона „Стара планина“ и „Нишава“ с циљем подршке очувању и одрживом коришћењу као и дисеминацији знања и вештина у области заштите генетичких ресурса;
- Интензивираће се постојеће промотивне активности које имају за циљ подизање свести јавности о важности очувања и одрживог коришћења генетичких ресурса, пре свега организовањем традиционалног Сајма агробидиверзитета и сеоског наслеђа као и

Prilog 2: Brojno stanje genetičkih resursa na teritoriji R.Srbije (na dan 15.12.2022. godine)

ЖИВОТИЊСКИ ГЕНЕТИЧКИ РЕСУРСИ-стање на дан
15. децембар 2022. године

ВРСТА ЖИВОТИЊЕ	Укупан број грла у матичној евиденцији		TOTAL	Број одгајивача
	М	Ж		
Буша (преко 2 године)	41	1064	2199	98
Буша (приплодни подмладак)	362	732		
Подолско говече (преко 2 године)	23	219	384	19
Подолско говече (приплодни подмладак)	50	92		
Домаћи биво (преко 2 године)	53	806	1617	314
Домаћи биво (приплодни подмладак)	146	612		
Нониус	33	110	143	41
Домаћи брдски коњ	622	2502	3124	731
Липицанер	284	598	882	307
Балкански магарац	165	665	830	104
Мангулица (крмаче)		1792	2460	69
Мангулица (назимице)		557		
Мангулица (нерастови)	111		4061	356
Моравка (крмаче)		2379		
Моравка (назимице)		1445		
Моравка (нерастови)	237			
Ресавка (крмаче)		78	224	18
Ресавка (назимице)		126		
Ресавка (нерастови)	20			
Пиротска овца	12	381	393	11
Кривовирска овца	85	2136	2221	83
Бардока	10	288	298	19
Липска овца	78	2523	2601	75
Влашко виторого овца	42	1096	1138	17
Каракачанска овца	12	404	416	13
Сврљиска овца	1193	31666	32859	850
Сјеничка овца	6559	217855	224414	5860
Цигаја	147	3950	4097	43
Чоканска цигаја	117	2336	2453	15
Влашићка овца	83	3615	3698	16
Баура	Н/И	Н/И	Н/И	Н/И
Балканска коза	56	1302	1358	29
Домаћа бела коза	6	192	198	16
Банатски голошијан	212	1036	1248	13
Сомборска капорка	49	275	324	4
Сврљиска кокош	Н/И	Н/И	Н/И	Н/И
Косовски певач	Н/И	Н/И	Н/И	Н/И

Н/И - нема информација

Prilog 3

Nacrt programa tematske promo ture "Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine"

ШЕТЊА СА СТАРИМ РАСАМА ПАШЊАЦИМА СТАРЕ ПЛАНИНЕ

- тематска промотивна тура - Парк агробiodиверзитета

7. октобар 2023

09:00 - Окупљање учесника у центру Димитровграда;

09:10 - 10:30 -Представљање старих раса и производног процеса на газдинству "Магарија - Маги магареће млеко" (демонстрација муже магарећег млека, дегустација магарећег млека, дегустација сира балканске козе, демонстрација израде пиротског ћилима, представљање раса на газдинству- домаћи брдски коњ, балкански магарац, домаћи биво, балканска коза, бардока, пиротска праменка и каракачанска овца) <https://www.magarecemleko.rs/> ;

10:30 - 10:50 - Одлазак на газдинство "Равна шума", село Пртопопинци;

10:50 – 12:10 - Представљање газдинства "Равна шума" (дегустација "Шопског сира" од козијег и овчијег млека, представљање бардока расе оваца и пастирских паса (бели шарпланинци "мерџани" и каракачански овчар, извођење пастирске музике на кавалу, гајдама и фрули - Александар Васов);

12:10 - 13:00 - Одлазак на газдинство Концепт аграр доо, Горњи Криводол, представљање крда домаћег брдског коња на газдинству Васов , село Мојинци (опционо) и пауза на видиковцу "Видлич";

13:00 - 15:00 - Представљање газдинства Концепт аграр д.о.о. у Горњем Криводолу, шетња старопланинским пашњацима на којима се напаса највеће стадо буша (500 грла) у органској производњи, представљање буше концепта производње и прераде, дегустација производа од меса буше из органске производње;

15:00 - 16:30 - Обилазак Наставно научне базе за планинско сточарство Факултета ветеринарске медицине у селу Горњи Криводол и села Бољевдол ("Хусеин Спахијина чесма и црква Светог Архангела Михаила из XVII века), посета газдинству породице Манић (сврљашка овца и традиционално овчарство Старе планине);

16:30 - 18:30 - Полазак из Бољев Дола, кафе пауза на газдинству "Николов" и повратак у Димитровград

Нацрт програма је подложен мањим изменама у погледу сатнице

Организатори промо туре: Удружење "Емблема", Форум за одрживи развој Димитровград
Туристичка организација Цариброд

Обезбеђено је ноћење за представнике туристичких агенција и туристичке водиче у Димитровграду.

Пријаве слати на адресу: udruzenjeemblema@gmail.com или tocaribrod@gmail.com до 01.10.2023.г

Контакт телефон: 0694612071 и 010360873

Prilog 4 Nacrt programa tematske promo ture “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine”, na bugarskom jeziku

Тематична промоционална обиколка - Парк на агробиоразнообразието
РАЗХОДКА СЪС СТАРИТЕ ПОРОДИ В ПАСИЩАТА НА СТАРА ПЛАНИНА

7 октомври 2023 г.

Цариброд, Сърбия

09:00 - Събиране на участниците в центъра на Цариброд;

09:00 - 10:00 - Представяне на стари породи и производствения процес във фермата „Магария - Маги магарешко мляко“ (демонстрация на доене на магарета, дегустация на магарешко мляко, дегустация на сирене от балканска коза, представяне на местни застрашени породи във фермата - домашен планински кон, балканско магаре, домашен бивол, балканска коза, бардока овца, пиротска овца и каракачанска овца) <https://magareshkomliako.bg/> ;

10:00 - 10:20 - Отпътуване към фермата "Равна шума", с. Пъртопопинци

10:20 - 11:20 - Представяне на фермата "Равна шума" (дегустация на "Шопско сирене" от козе и овче мляко, представяне на овце бардока и овчарски кучета (бели шарпланинци „мерджани“ и каракачански овчар, изпълнение на овчарски мелодии на кавал, гайда и дудук - Александър Васов);

11:20 - 11:40 - Отпътуване към пчелина на семейство Велинови, с. Смиловци;

11:40 - 12:20 - Представяне на пчелина на семейство Велинови, с. Смиловци (авт. медоносна пчела *Apis mellifera Cranica*, дегустация на мед и продукти от диви горски плодове);

12:20 - 13:00 - Отпътуване към фермата „Концепт аграр доо“, Горни Криводол, представяне на стадото на домашни планински коне на фермата Васо;

13:00 - 15:00 - Представяне на фермата „Концепт аграр доо“, в Горни Криводол, обиколка на старопланинските пасища, където пасе най-голямото стадо буши (500 говеда) в биологично производство, представяне на концепцията за производство и преработка, дегустация на месни продукти от порода буши от биологичното производство;

15:00 - 16:30 - Обиколка на учебно-научната база по планинско животновъдство на Факултета по ветеринарна медицина в с. Горни Криводол и с. Болевдол („Хусеин Спахиина чешма и църквата Св. Архангел Михаил от 17 век);

16:30 - 18:30 - Отпътуване от Болев дол, кафе пауза на къща за гости „Николов“, гледката „Видлич“ и завръщане в Цариброд

Проектът на програмата подлежи на малки промени по отношение на почасовата ставка
i Организатори: Сдружение „Емблема“, Форум за устойчиво развитие Цариброд и Туристическа организация Цариброд

i Осигурени са нощувки за представители на туристически агенции и туристически водачи в хотел в Цариброд.

i Заявки се изпращат на адрес: udruzenjeemblema@gmail.com или tocaribrod@gmail.com до 1 октомври 2023 г.

Телефон за връзка: +381694612071 (viber), +38110360873

Prilog 5 Nacrt saopštenja za medije povodom organizacije tematske promotivne ture “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine – Park agrobiodiverziteta”u 2023.g

Forum za održivi razvoj, udruženje “Emblema” i Turistička organizacija “Caribrod” organizuju 7. oktobra tematsku promotivnu turu pod nazivom “Šetnja sa starim rasama pašnjacima Stare planine – Park agrobiodiverziteta”. Namera organizatora je da se predstavnicima turističkih agencija i turističkim vodičima iz Srbije i Bugarske predstavi deo agroturističke ponuda gazdinstava koja uzgajaju autohtone rase domaćih životinja na području opštine Dimitrovgrad koja je 2012. godine donela deklaraciju o proglašenju Parka agrobiodiverziteta.

Od trenutka donošenja te deklaracije nije bilo značajnijih pokušaja za promociju agrobiodiverziteta, tako da bi planirana tematska tura i stavljanje agroturističke ponude u funkciju ekonomske valorizacije i očuvanja autohtonih rasa pomogla i zvaničnom oživljavanju Parka agrobiodiverziteta.

Predstavnici turističkih agencija i turistički vodiči, kao i druge zainteresovane strane koje mogu da pomognu u privlačenju pažnje javnosti za ponudu gazdinstava koja čine Park agrobiodiverziteta, imaće priliku da se upoznaju sa 5 gazdinstava u severnom delu opštine Dimitrovgrad. Gostima će biti predstavljene ugrožene autohtone rase i njihov značaj u pogledu lokalne ekonomije, kulturnog nasleđa i uticaja na biološku raznovrsnost. Svakog gazdinstvo će posetiocima ponuditi i proizvode dobijene od autohtonih rasa, a planirana je i šetnja sa stadima buše u ataru sela Gornji Krivodol.

Promotivna tematska tura je deo Projekta “Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme” koji sprovodi Forum za održivi razvoj i udruženje Emblema, uz finansijsku podršku Evropske unije i Vlade Švajcarske. Ovaj projekat je deo šire inicijative „EU za Zelenu agendu u Srbiji“, koju, uz tehničku i finansijsku podršku Evropske unije i u partnerstvu sa Ministarstvom zaštite životne sredine, sprovodi UNDP, a u saradnji sa Ambasdom Švedske i Evropskom investicionom bankom (EIB), uz dodatna finansijska sredstva koja su obezbedile vlade Švedske, Švajcarske i Srbije.

Projekat ima za cilj da osmisli i uspostavi mrežu gazdinstava - “Čuvara” autohtonih ugroženih rasa i efikasnu prezentaciju Parka agrobiodiverziteta od PP Stara planina do SRP Jerma. Osim tematske promo ture, realizacijom ovog projekta će bit izrađen i akcioni plan za stavljanje u funkciju Parka agrobiodiverziteta, promotivni filmovi, internet strana kao i info table za potrebe gazdinstava. Realizacija projekta treba da doprinese jačanju postojeće populacije ugroženih autohtonih rasa, kao i ekonomskog statusa gazdinstava koja su uključena u njihov uzgoj, time što će odgajivačima pomoći da postanu deo lokalne turističke ponude. Projekat će takođe uticati na to da deo javnosti prepozna ne samo značaj očuvanja genetičkih resursa već i sponu koje ovaj vid tradicionalnog stočarstva ima sa opstankom diverziteta pašnjaka zaštićenih teritorija.

Prilog 6
Akcioni plan

Redni broj	Aktivnost	Izvršioci/ odgovorna organizacija / institucija	Učesnici/ partneri u izvršenju	Rok za izvršenje	Troškovi realizacije	Izvor finansiranja
6.1	Izrada sajta www.agrobio.rs	UG Emblema	Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija Dimitrovgrad, odgajivači autohtonih rasa	31.12.2023.	1200	Projekat "Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme"
6.2.1	Promotivne tematske ture za turističke vodiče i turističke agencije	UG Emblema	Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija Dimitrovgrad, odgajivači autohtonih rasa			
6.2.2	Šetnja sa starim rasama;	UG Emblema	Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija Dimitrovgrad, odgajivači autohtonih rasa			Projekat "Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme"
6.2.3	Specijalizovane i opšte izložbe autohtonih rasa (uključujući i virtuelne/digitalne online izložbe);	Odgajivači autohtonih rasa i odgajivačke organizacije	Glavne odgajivačke organizacije, instituti, lokalna samouprava i Turistička organizacija i sl	Septembar 2024	1000 – 3000 eura	
6.2.4	Definisanje, izrada i distribucija promotivnog materijala i video klipova/prezentacije za gazdinstva i Park agrobiodiverziteta;	UG Emblema	Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija Dimitrovgrad, odgajivači autohtonih rasa	31.12.2023.	3780 \$	Projekat "Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme"
6.3	Postavljanje znakova i(ili) infotabli na prilazu gazdinstvima koja su deo mreže Parka agrobiodiverziteta;	UG Emblema	Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija Dimitrovgrad, odgajivači autohtonih rasa	31.12.2023.	480 \$	Projekat "Park agrobiodiverziteta – od Stare planine do kanjona Jerme"
6.4	Uspostavljanje koordinacionog mehanizma za Park agrobiodiverziteta – sekretarijata;	Emblema, Forum za održivi razvoj, Turistička	Odgajivačke organizacije, Fakultet veterinarske medicine, Institut	Mart 2024		Na dobrovoljnoj osnovi

		organizacija, odgajivači autohotnih rasa i Opština Dimitrovgrad	za stočarstvo Beograd			
6.5	Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja znaka "Park agrobiodiverziteta"	Emblema, Forum za održivi razvoj, Turistička organizacija, odgajivači autohotnih rasa i Opština Dimitrovgrad	Odgajivačke organizacije, Fakultet veterinarske medicine, Institut za stočarstvo Beograd	Maj 2024		Na dobrovoljnoj osnovi
6.6	Pozicioniranje Parka agrobiodiverziteta u promo materijalu i Internet prezentaciji Turističke organizacije Dimitrovgrad i Opštine Dimitrovgrad	Turistička organizacija Dimitrovgrad, Opština Diitrovgrad	Emblema, Forum	Mart 2024		
6.7	Identifikacija i inventarizacija biljnih genetičkih resursa	Opština Dimitrovgrad, Udruženje Biobalkan,	Ministarstvo poljoprivrede i druge zainteresovane strane	Oktobar 2024		